

Metodevejledning

Format til specialskoler og specialklasserækker

on

on-skole.dk/specialformat

On

On er en platform for læring og dialog, der bidrager til en tryk digital fremtid for alle børn og unge i Danmark. Det er organisationerne Red Barnet, Børns Vilkår, Medierådet for Børn og Unge samt Center for Digital Pædagogik, der er gået sammen om at fremme digital dannelse i en bred national indsats.

On er finansieret af midler fra Børne- og Undervisningsministeriets Pulje til styrket indsats for digital dannelse af børn og unge.

Udgivelsesår: 2025

Illustrationer: Maria Tran

Sammen om digital dannelse

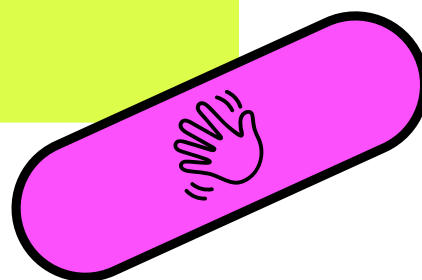
**BØRNS
VILKÅR**

**MEDIERÅDET
FOR BØRN & UNGE**

**Center for
Digital Pædagogik**

Digitale Frontløbere

Denne vejledning henvender sig til fagpersoner på specialområdet fra 6.-9. klasse, som ønsker at bruge On's Ung til yngre-program "Digitale Frontløbere". Vejledningen er en tilpasning af programmet til almen grundskole. I specialformatet opkvalificeres elever på specialområdet til at blive Digitale Frontløbere, som videreformidler viden til en modtager.

Introduktion

I programmet Digitale Frontløbere til specialskoler og specialklasserækker deltager elever med specialpædagogiske behov fra 6.-9. klasse med det formål at tilegne sig viden om et tema inden for digitalt liv og digital trivsel, som de kan gengive til tredjeperson i et trygt forum eller via video. Det kan for eksempel være direkte formidling til en eller flere andre grupper i klassen eller ved at producere en video, som kan vises til resten af klassen, en gruppe af yngre elever eller til forældre. Det er således den unges videreformidling af et digitalt tema, der er omdrejningspunktet i elevens digitale dannelse. Inden eleverne skal videreformidle om et digitalt tema, gennemfører de et digitalt læringsforløb, hvor de bliver klædt på fagligt og metodisk.

Programmet er fleksibelt, og varigheden kan derfor strække sig mellem 7-12 lektioner, så det kan tilpasses den enkelte målgruppe. Programmet afvikles i den eksisterende undervisning eller på tværfaglige dage, trivselsdage eller emneuger.

Denne vejledning guider dig, som arbejder med elever med specialpædagogiske behov igennem programmets 6 trin. På on-skole.dk/specialformat kan du finde alle materialer til gennemførelse af de 6 trin. Her finder du også Digital Frontløber-sitet, som gennem et digitalt læringsforløb på tre forskellige niveauer understøtter elevernes faglige og metodiske opkvalificering.

Specialpædagogiske principper og faglige forudsætninger hos målgruppen

Digital Frontløber-programmet til specialskoler og specialklasserækker er udarbejdet med afsæt i nedenstående specialpædagogiske principper, som I særligt finder i hæftet for Digitale Frontløbere, Digital Frontløber øvelsespapir og i det digitale læringsforløb ved valg af niveau 1. Der findes tre niveauer, hvor niveau 1 er det letteste. Niveau 1 har ikonet trekant. Principperne afspejler de forudsætninger, eleverne skal have for at gennemføre forløbet.

Specialpædagogiske principper

- Høj grad af stilladsering fra voksne i undervisningen, uden at eleverne oplever sig talt ned til. Fx kan læreren kompensere for læsevanskeligheder ved at læse højt.
- Tydelig struktur og tydelige rammer, regler og handlemuligheder gennem forløbet.
- Fokus på gentagelser og genkendelighed.

Fagteksters mængde og sværhedsgrad

- Lixtal: 25-30
- Længde på fagtekst: Ca. 100 ord.
- Høj grad af ordforklaringer.
- Hjælp til at få øje på nøgleord.
- Tekster konkretiseres gennem hverdagseksempler, gentagelse og visuel understøttelse.

Opgaveformuleringer i fagtekster

- Visuel understøttelse af opgaveformuleringer.
- Opgaver formuleres som lukkede og ofte med konkrete svarmuligheder. Det vil sige, at de ikke forudsætter analyse- og vurderingsforudsætninger.

Opgaveformuleringer, der vedrører videreformidlingen

- Høj grad af lærerstyring.
- Ingen metadidaktiske refleksioner.
- Succeskriteriet er, at eleverne har forstået stoffet og oplever at lykkes med at beskrive og forklare dele af stoffet i et enkelt format (for eksempel video) til andre elever, lærer eller forældre.

Specialformatets 6 trin kort fortalt

Det videre forløb

Evaluerings i personalegruppen og drøftelse af det videre forløb

Forløbet kan gennemføres igen senere på året med samme eller nye specialklasser. .

TRIN 1

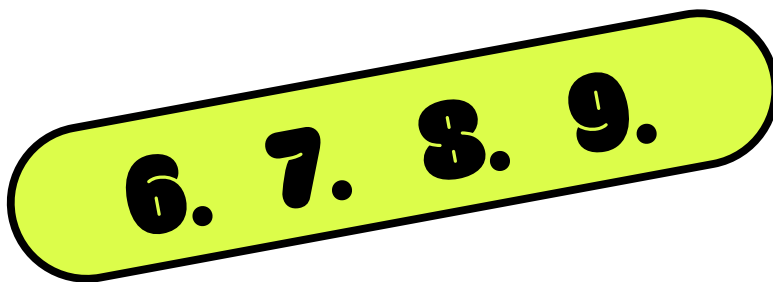
Personalegruppens forberedelse

Udvælg de klasser, der skal deltage

Forløbet kan afvikles i 6., 7., 8. og 9. klasse i specialtilbud. Enten for hele klassen eller for en udvalgt gruppe elever, som bliver Digitale Frontløbere.

Til overvejelse og drøftelse i personalegruppen:

- Hvor er eleverne i forhold til brug af sociale medier?
- Det kan være vanskeligt for eleverne at få ejerskab og udvikle indsigt i eget digitalt liv og trivsel, hvis ikke de har gjort sig egne erfaringer.
- Det er muligt at gennemføre forløbet flere gange årligt med fokus på de forskellige temaer, både med de samme klasser og årgange eller med nye.
- Forløbet kan afvikles over 3-6 uger i den eksisterende undervisning eller på tværfaglige dage. Det egner sig også til afvikling i en temauge.

Informér elever og forældre

Fortæl de deltagende elever om det kommende forløb, så de oplever sig inddraget og forberedt. Forældre spiller en vigtig rolle i deres børns digitale liv og kan støtte op om forløbet ved at have en dialog om det derhjemme. Du kan orientere forældrene om forløbet i et forældrebrev. Se forslag til forældrebrev i **materialebanken**.

Vær opmærksom på

De digitale emner rækker ind i elevernes egen livsverden og fritid. Det kan derfor være sårbart for dem at skulle beskæftige sig med temaer, der er personlige. Tal gerne med dem om, at de ikke skal fortælle om egne oplevelser med for eksempel digitale krænkelser eller digital mobning. Det gælder både i gruppearbejdet, og når de skal videreformidle. Tal også med dem om, at det er vigtigt, at de ikke videregiver fortællinger om andre elever i klassen eller på skolen.

De Digitale Frontløberes rolle er at formidle viden og sætte gang i samtaler om digitale tematikker. Det betyder ikke, at de skal påtage sig en særlig rolle, når de er på de sociale medier, og de skal hverken være "mentorer" eller "politibetjente". De skal heller ikke stilles til ansvar for deres egne handlinger på sociale medier.

TRIN 2

Introduktion og gruppedannelse

Tidsforbrug

1-2 lektioner

Formål

- Eleverne får en overordnet viden om forløbet, så de forstår formålet, opgaven og deres rolle.
- Elevernes forforståelse om digitalt liv og digital trivsel bliver aktiveret.
- Eleverne oplever, at deres tanker, holdninger og eksisterende viden om digitalt liv er værdifulde, og at andre elever og voksne gerne vil lytte til dem.
- Eleverne får kendskab til de temaer, de kan vælge imellem.
- Eleverne får mulighed for individuelt at ønske tre temaer i prioriteret rækkefølge.

Materialer

- Ark til temavalg
- Quiz og byt-kort
- **Introfilm**
- Slideshow til præsentation af temaer

Find alle materialer [her](#).

Forberedelse inden lektionen

- Udskriv ark til temavalg (et ark til hver elev)
- Udskriv quiz og byt-kort

Vejledning

Introducér eleverne til forløbet og deres rolle som Digitale Frontløbere

- Forløbet handler om børn og unges digitale liv og digital trivsel.
- Eleverne har stor viden om digitalt liv – sådan som det leves og opleves af børn og unge. De ved, hvad der rører sig, og hvad der fylder.
- Eleverne skal som udgangspunkt arbejde i små grupper (2-4 elever i hver gruppe) med et selvvalgt digitalt tema.
- Eleverne skal videreformidle det, de lærer om deres digitale tema, enten til en anden gruppe, til læreren, til en forælder eller på video.

Vis introfilmen på Digital Frontløber-sitet

Du finder filmen [her](#).

I kan efterfølgende tale sammen om:

- Hvad tænker eleverne om emnet?
- Hvad tænker de om at skulle videreformidle det, de lærer, til en eller flere andre?
- Hvad kan blive anderledes/svært/sjovt i forhold til almindelig undervisning?

Vejledning

Gennemfør quiz og byt-øvelsen

Spørgsmålene på kortene handler om digitale medier og digitalt liv. Det er tanken, at spørgsmålene skal sætte gang i elevernes for forståelse af de digitale tematikker, som de kan vælge at arbejde med. De skal samtidig reflektere over deres egen og andre unges brug af digitale medier.

Version 1: Hele klassen bytter

Hver elev får et kort med et spørgsmål. Eleverne går rundt mellem hinanden, finder en anden elev og stiller spørgsmålet på kortet. Den anden elev svarer og stiller derefter spørgsmålet på sit eget kort. Efter at den første elev har svaret på spørgsmålet, bytter de to elever kort og finder en ny elev at snakke med. Brug cirka ti minutter, så eleverne får talt med så mange som muligt.

Version 2: Eleverne bytter to og to

Eleverne inddeles to og to. Hvert par får en lille bunke kort, som de kan trække fra. Eleverne trækker nu på skift et kort og læser op – og den anden svarer.

Version 3: Læreren læser spørgsmål op

Læreren trækker et kort og læser spørgsmålet højt. De elever, der har lyst og mod til at svare, kan besvare spørgsmålet.

Lav eventuelt en kort fælles opsamling.

Vejledning

Gennemgå de forskellige digitale temaer, eleverne kan arbejde med

Du kan bruge slideshowet, som du kan finde under trin 2 [her](#).

Hver elev vælger tre digitale temaer i prioriteret rækkefølge

Uddel ark til temavalg til eleverne, og forklar dem, at de nu hver især skal vælge de tre temaer, de helst vil arbejde med. Fortæl dem, at du herefter laver grupperne, så eleverne både får et af de temaer, de ønsker sig, og en gruppe, der passer godt til dem.

Det er også muligt at arbejde individuelt med et tema for de elever, der har behov for det. Det vil betyde, at en del af samtaleøvelserne enten skal foregå sammen med læreren eller udgår.

Vær opmærksom på

Giv ejerskab og anerkendelse

Digital Frontløber-programmet bygger på en høj grad af medinddragelse og medbestemmelse. Det er derfor en væsentlig pointe, at eleverne oplever at have medbestemmelse over det tema, de skal arbejde med.

Desuden er det væsentligt, at eleverne oplever, at deres holdninger og tanker om digitalt liv og digital trivsel bliver anerkendt og har en betydning.

Temavalg og gruppesammensætning

For mange elever er sammensætningen af gruppen vigtigere end det tema, som gruppen skal arbejde med. Lad dem derfor vælge tema individuelt, så de ikke farves af andre elevers valg, og fortæl dem, at du sammensætter grupperne.

Hvis flere grupper arbejder med det samme tema

Ofte vil det være sådan, at mange elever har ønsket de samme digitale temaer. Det har ingen betydning, at flere grupper arbejder med samme tema. Du kan eventuelt hjælpe grupperne i forberedelsesprocessen, så deres videreformidling ikke bliver helt ens, selv om de handler om det samme.

TRIN 3

Eleverne tilegner sig viden om et digitalt tema

Tidsforbrug

2 lektioner (en dobbeltlektion anbefales)

Formål

- Eleverne etableres i grupper.
- Grupperne får faglig viden om deres valgte tema.
- Grupperne taler sammen om digitalt liv og digital trivsel.
- Eleverne får ideer til og øver sig på, hvordan de kan videreformidle deres viden.

Materialer

- Hver gruppe skal have adgang til en computer
- Eleverne skal bruge deres telefoner
- Et Digital Frontløber øvelsespapir til hver gruppe (et øvelsespapir pr. tema)
- Slideshow, der introducerer forløbets trin

Find alle materialer [her](#).

Forberedelse inden lektionen

- Dan grupper med 2-4 elever i hver. Grupperne vil undervejs få opgaver, hvor de skal bruge deres telefoner. Hvis der er elever, der ikke har en telefon, skal de være i gruppe med en elev, der har.
- Vælg fagligt niveau for det digitale læringsforløb (se forklaring herunder).
- Udskriv Digital Frontløber øvelsespapir, så det passer til elevernes valgte tema (et ark pr. elev).

De tre faglige niveauer i det digitale læringsforløb

I hvert digitale tema er der tre faglige niveauer. De tre faglige niveauer er kendetegnet ved de tre farver og ikoner herunder. I specialformatet anbefales det at anvende det letteste niveau (rød).

Læs mere om de faglige niveauer [her](#).

Vælg på forhånd det faglige niveau for grupperne. Det kan være, at hele klassen skal arbejde på samme niveau, eller det kan være, at det skal differentieres.

Vejledning

Præsenter eleverne for deres gruppe og tema

Vejledning

Fortæl, hvordan forløbet kommer til at foregå

Fortæl eleverne, at de nu skal igennem et digitalt læringsforløb i grupperne. Fortæl dem også, at de senere skal fortælle en eller flere andre om det, de har lært om deres digitale tema.

Benyt eventuelt **slideshowet** til at understøtte introduktionen.

Eleverne gennemgår digitalt læringsforløb i grupper

Hver gruppe sætter sig sammen om én computer, så alle kan se skærmen. Organisér rummet, så grupperne sidder så spredt som muligt. Uddel et Digital Frontløber øvelsespapir til hver elev. Hver gruppe får øvelsespapir til det samme tema. Bed eleverne om at skrive navn på øvelsespapiret.

Introducér eleverne til Digital Frontløber-sitet

Siden finder du **her**.

Her bliver eleverne præsenteret for de tre ikoner, som afspejler de forskellige faglige niveauer. Fortæl eleverne, hvilket ikon de skal benytte. Det kan variere fra gruppe til gruppe, hvilket niveau der passer bedst.

Introducér eleverne til Digital Frontløber øvelsespapiret

Hver elev skal have et Digital Frontløber. Find øvelsespapirer i **materialebanken**. Øvelsespapiret hjælper eleverne med at fastholde viden og understøtter deres forberedelse af videreformidlingen. Det kan bruges uanset fagligt niveau.

OBS: I det digitale læringsforløb bliver der sagt, at eleverne skal skrive i deres Digitale Frontløber hæfte. For eleverne på specialområdet er det i stedet Digital Frontløber øvelsespapiret de skal anvende.

Vejledning

Hver gruppe klikker på deres tema og guides igennem et digitalt læringsforløb

Forløbet giver eleverne faglig viden om deres tema. Undervejs præsenteres de også for ideer til at videreformidle deres tema i kraft af øvelser.

Læringsforløbet tager cirka 45-50 minutter for grupperne at gennemføre.

I nogle af temaerne vil der være opgaver, hvor eleverne skal benytte egen mobiltelefon. Aftal eventuelt med eleverne, at de afleverer deres mobiltelefon igen, når de har gennemført det digitale læringsforløb.

Når eleverne har gennemført det digitale læringsforløb, skal de klikke på billedet med de lyserøde hjerte-emojis, hvorefter de kommer videre til formidlingsopgaven

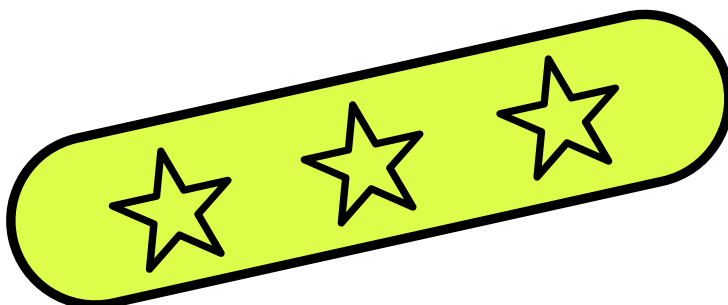

Digital Frontløber-sitet stilladserer nu gruppens arbejde med forberedelse af formidlingen. Hver gruppe skal:

- Forberede et mini-oplæg (Digital Frontløber hæftet, som udleveres i næste lektion understøtter processen).

Lav til sidst en fælles opsamling, hvor I også taler sammen om det videre forløb

Måske er der opgaver, som eleverne skal forberede sig på hjemmefra, inden I mødes næste gang.

Vær opmærksom på

Indsaml Digital Frontløber øvelsespapir, og opbevar dem til næste forberedelsesgang

Eleverne bruger øvelsespapiret til at fastholde pointer fra det digitale læringsforløb. Øvelsespapiret er derfor en vigtig del af forløbet, og det kan være en god ide, at læreren opbevarer dem, så de ikke bliver væk undervejs.

Det kan være sårbart at tale om digitalt liv og digital trivsel

De digitale temaer går ofte tæt på elevernes livsverden, og det kan gøre det sårbart for eleverne at tale om. Det kan for eksempel være, at de har haft svære oplevelser på nettet, eller at de er usikre på deres egen position i det sociale. Hjælp derfor eleverne med at skabe et trygt rum, og vær opmærksom på, at eleverne ikke taler om eller udleverer sig selv eller andre – det er ikke meningen.

Vurdér, hvilken formidlingsform der er mest tryk for eleverne

I Digital Frontløber-hæftet er der en guide til, hvordan eleverne kan lave en video eller et fysisk oplæg.

Det kan være sårbart for eleverne at skulle videreformidle om deres digitale tema. Tal med eleverne om, hvilken formidlingsform de oplever er mest tryk. Succeskriteriet er ikke, at det skal formidles til en bestemt modtager og i en bestemt form, men at eleven får mulighed for at genfortælle, hvad han/hun lige har lært.

TRIN 4

Forberedelse af videreformidling

Tidsforbrug

2-6 lektioner (afhængigt af, hvor meget tid den enkelte elev eller gruppe har behov for)

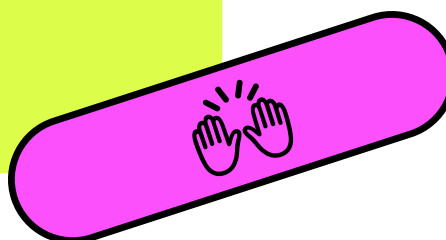
Formål

- Give tydelige rammer for videreformidlingen, så eleverne kan være trygge i opgaven med at formidle deres nye viden videre.

Materialer

- Mobilstativ til videoproduktion
- Digital Frontløber-hæfte

Find alle materialer [her](#).

Vejledning

Introducer Digital Frontløber-hæftet

Hver elev skal have et Digital Frontløber-hæfte. Hæftet skal understøtte elevernes forberedelse af formidlingen og kan anvendes uanset tema og fagligt niveau.

Vejledning

Eleverne forbereder sig på formidlingsopgaven i deres grupper eller individuelt

Anvend Digital Frontløber-hæftet og Digital Frontløber øvelsespapir. Bed eleverne om at skrive navne på forsiden af hæftet og få eleverne til at lægge deres Digitale Øvelsespapir ind i hæftet, så det kan stilladsere deres viden om temaet, når de skal forberede formidlingen. Vær opmærksom på dynamikken i grupperne, og at alle elever bliver hørt.

Eleverne holder generalprøve

Hvis det kan bidrage til mere tryghed for de elever, der har valgt at videreformidle et fysisk oplæg, kan det være en ide at afvikle en lille generalprøve. Eventuelt over for læreren eller en forælder.

Vær opmærksom på

- Indsaml Digital Frontløber-hæfter og Digital Frontløber øvelsespapirer, og opbevar dem til næste gang.
- Hjælp eleverne med at skabe et trygt rum, hvor der er plads til alle, og hvor de ikke udleverer sig selv eller andre.
- Vurdér, hvilken formidlingsform der er mest tryk for eleverne.

TRIN 5

Eleverne videreformidler

Tidsforbrug

1 lektion

Formål

- Digital Frontløber-eleverne oplever tryghed, motivation og ejerskab ved at formidle hele eller dele af den nye viden, de har tilegnet sig.
- Digital Frontløber-eleverne oplever sig kompetente, fordi de har tilegnet sig en særlig viden, som de kan fortælle videre til andre.

Materialer

- Skærm til at vise video på
- Eventuelt materialer, som indgår i elevernes fysiske oplæg

Forberedelse inden formidling

Der laves aftale med modtagerne af formidlingen.

Videoformidling

For eksempel forældrene derhjemme, forældrene til et forældremøde eller en yngre klasse/ gruppe af elever.

Fysisk oplæg

Det kræver et trygt rum for de elever, der har valgt at formidle et fysisk oplæg. Det anbefales derfor, at oplægget enten holdes for læreren eller for en eller flere af de andre grupper i specialtilbuddet.

Tydelig rammesætning er vigtig for elevernes oplevelse af tryghed i formidlingsopgaven:

- Hvem skal jeg fremlægge for?
- Hvor lang tid tager det?
- Hvornår skal det foregå?
- Hvad skal jeg sige?
- Kan dem, jeg fremlægger for, stille spørgsmål?

Vejledning

Formidlingen foregår enten via en video, som eleverne har produceret, eller som et fysisk oplæg, de har forberedt.

Læreren rammesætter formidlingen, så modtageren kender til konteksten vedrørende, at eleverne har gennemført Digital Frontløber-programmet og nu er klar til at dele deres viden.

Vær opmærksom på

Et trygt rum

At skulle videreformidle kan være en stor udfordring for eleverne. Det er derfor vigtigt, at der etableres et trygt rum, hvor alle er klar over, hvad der skal ske, og hvor den enkelte elev er tryk i opgaven. Brug eventuelt lidt tid på at tale med modtagerne om vigtigheden i at møde de elever, der formidler med empati og anerkendelse.

TRIN 6

Opsamling og fejring

Tidsforbrug

1 lektion

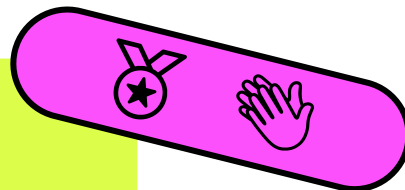
Formål

- Eleverne reflekterer over, hvad de tager med sig fra forløbet, for at få øje på hvad der lykkedes, og hvad der kan forbedres.
- Eleverne bliver anerkendt for deres indsats, og I fejrer, at de har gennemført formidlingen.
- Eleverne får et Digital Frontløber-diplom.

Materialer

- Diplomer til eleverne
- Evalueringsplakater

Find alle materialer [her](#).

Vejledning

Opsamling med eleverne

Tal om følgende (lærer skriver ned på post it og sætter på plakaten):

- 1 Hvad har været godt/sjovt?
- 2 Hvad har du lært?
- 3 Hvad var svært?

Hæng evalueringsplakaterne med post-its op, så de er synlige i klasserummet, eller gem dem til næste gang, I skal gennemføre programmet.

Vejledning

Uddeling af diplomer og fejring

Hver elev modtager et udfyldt diplom.

Tal med eleverne om de kompetencer, som diplommet beskriver. Ros eleverne for deres engagement og deltagelse.

Medbring eventuelt lidt slik til fejring af det gennemførte Digitale Frontløber-program.

Format til specialområdet

Det videre forløb

Evaluerings i personalegruppen og beslutning om det videre forløb

Tag en drøftelse i personalegruppen, hvor I samler op på forløbet.

Programmet kan gennemføres igen senere på året med den samme eller en ny gruppe elever.